

Opština Novo Brdo: Glavni problemi i budžetski trendovi

Uvod

1. Opština Novog Brda u poslednjih dva mandata vodi se od strane Gradonačelnika Bajrush Ymeri, koji predstavlja političko telo Demokratski Savez Kosova (LDK). Prema podacima iz poslednjeg popisa građana, ova opština ima 6.720 stanovnika. Novo brdo je opština sa mešanim stanovništvom Albanaca, Srba, Turaka i Roma. Prema propisu stanovnika rezultiralo je da 60% stanovništva je srpske pripadnosti, 39% Albanske i 1% ostalih.
2. Opštinski zvaničnici i građani referišu se Opštini Novo Brdo, kao Opština Artane. Ova oznaka se ne upotrebljava u zvaničnim dokumentima.¹
3. Opština Novo brdo ima potencijal za razvoj turizma kao tokom ljetnjeg godišnjeg doba tako i tokom zimskog. Ova opština je poznata po tvrđavi Novog Brda i o privlačnom prirodnom pejsažu.
4. Naselja u ovoj opštini su u glavnom raspodeljen i udaljena dosta jedna od drugog. U 2009 godini, posle procesa decentralizacije, Novo Brdo se raširilo sa još 14 katastarskih jedinica, koje su do tada bile teritorialni deo Opštine Gnjilana i Kamenice.
5. Na osnovnu istraživanja od strane DEMI/USAID-a, 55% građana Opštine Novo Brdo su se izjasnili zadovoljni sa radom Gradonačelnika opštine, dok samo 39% građana ove strane su zadovoljni sa ostalim opštinskim organima.²

¹ U ovom izveštaju upotrebićemo zvaničnu oznaku.

² Program za Razvoj Ujedinjenih Američkih Država (USAID). Izveštaj o anketi o zadovoljstvu građana o opštinskim uslugama. str 14.

Izvor: http://www.demi-ks.org/repository/docs/Citizen_Satisfaction_Report-Shqip.pdf

Glavni problemi Opštine Novo Brdo

- 1. Nedostatak putne infrastrukture u selima.** U nekoliko sela ove opštine još nedostaje asfaltiranje puteva. U selu Bruse sa 300 stanovnika, jedan deo koji pripada opštini Lipjane dok drugi deo pripada Opštini Novo Brdo, nedostaje asfaltiranje puta dugog od 900 metara. Ista situacija je i u selima kao što su: Kosac, Dikovit i Straž. na osnovu istraživanja DEMI/USAID-a, samo 55% stanovnika su se izjavili zadovoljnim sa situacijom puteva u njihovim naseljima u Opštini Novo Brdo.³
- 2. Nedostatak Vodovoda.** Problem koji preokupira najviše građane Novog Brda je vodovod. Veći deo grada i okružnih sela se suočavaju sa nedostatkom vode za piće. Glavni problem vode za piće se nalazi u selu Labljane. Takođe, u selu Bursa, Kosac, Dikovit nedostaje vodovod. Ova sela se snabdevaju vodom iz bunara a kvalitet vode se ne testira na periodičan način. Na osnovu istraživanja DEMI/USAID-a, samo 24% građana Novog Brda su se izjavili zadovoljnim sa vodovodnim sistemom i vodom za piće u njihovom okruženju, dok 76% njih su procenili da je stanje loše.⁴
- 3. Nedostatak Kanalizacije.** U selu Labljane i Lajševcu, zbog nedostatka uređenja kanalizacije, stanovnici su izgradili nekoliko septičkih jama za ispuštavanje otpadnih voda, u kom slučaju su se oštetila poljoprivredna zemljišta. Isti problem sa nedostatkom kanalizacije je i u selima Bruse, Kosac, Dikovit i Boston. Na osnovu DEMI/USAID-a, 33% stanovnika Novog Brda su se izjavili ne zadovoljnim sa kanalizacionim sistemom u njihovom okruženju.
- 4. Nedostatak srednje škole gimnazije.** Novo brdo ima samo jednu srednju školu u Bostonu, ali ona je ekonomskog smera, sa samo jednim smerom, Banke i Financije. Njena zgrada se nalazi dosta daleko od glavnog centra Novog Brda i okolnih sela. Potreba za jedna gimnazija, sa naučno socijalnim smerom i naučno prirodnim, je više nego neophodna, pošto učenici da bi mogli da idu u gimnaziji moraju da putuju za Prištinu ili Gnjilane. Na osnovu istraživanja UNDP-a (Kosovski Mozaik), u slučaju opštine Novo Brdo pokazuje se da stanovnici Novog Brda imaju slabiji

³ Program za Razvoj Ujedinjenih Američkih Država (USAID). Izveštaj o anketi o zadovoljstvu građana o opštinskim uslugama . Str 26. Izvor: http://www.demi-ks.org/repository/docs/Citizen_Satisfaction_Report-Shqip.pdf

⁴ Program za Razvoj Ujedinjenih Američkih Država (USAID). Izveštaj o anketi o zadovoljstvu građana o opštinskim uslugama. Str 23. Izvor: http://www.demi-ks.org/repository/docs/Citizen_Satisfaction_Report-Shqip.pdf

pristup svim školskim institucijama, u upoređivanju sa prosekom Kosova kada se uzima u obzir geografska blizina školskih ustanova. Najbliža institucija za predškolsko može se dostići prosečno za 23 minuta (u odnosu da Kosovski prosek od 20 minuta) najbliža osnovna škola se može dostići prosečno za 21 minut (u odnosu sa Kosovskim prosekom od 14 minuta), dok najbliža srednja škola može se dostići prosečno za 32 minute (u odnosu sa Kosovskim prosekom od 25 minuta) pešice ili sa javnim prevozom.⁵

- 5. Skraćeni rok rada GCPM i nedostatak usluga.** Trenutno Glavni Centar Porodične Medicine u Novom Brdu radi od 08:00 do 16:00 časova. Posle ovog radnog vremena, građani ove opštine treba da se obrate medicinskim centrima u Prištini ili u Gnjilanu. Skraćeno radno vreme je uskratilo dosta građana da nemaju mogućnosti dobijanja zdravstvenih usluga u Prištini, pošto im je nedostajao odgovarajući uput koji bi trebalo da se pusti od strane GCPM Novog Brda. Drugi problem u ovoj opštini je i nedostatak usluga GCPM-a za trudnice. U suštini, zdravstvene usluge koje se pružaju u Novom Brdu nedostaju, gde se u glavnom pružaju samo esencijalne usluge, ali ne i one primarne kao što je stomatologija ili pedijatrija.⁶
- 6. Nedostatak obdaništa.** Opština Novo brdo nema niti jedno javno obdanište. Čak, u ovoj opštini nema niti jednog privatnog obdaništa. Što više, Opština u svojim planovima je predvidela potrebu izgradnje tri obdaništa.⁷ Javna obdaništa u Prištini su odbili nekoliko puta decu iz ove opštine sa obrazloženjem sa nisu stanovnici Prištine. Slični slučajevi odbijanja su se desila i u opštini Gnjilane.
- 7. Veličina administracije/uprave Opštine Novog brda.** Opština Novog brda ima svega 134 zaposlenih.⁸ Na osnovi jedne odluke Vlade Kosova br. 10/46 datuma 3 Decembra 2008, odluka koja je još pri snazi, Opštine koje imaju ispod 100 hiljada stanovnika treba da imaju jednog zaposlenog civilnog/državnih službenika za 620 stanovnika. Ovako, dođe da Novo brdo treba da ima 66 civilnih službenika a ne 134 koliko trenutno i ima, znači na

⁵ Program za Razvoj Ujedinjenih Nacija -UNDP. "Kosovski Mozaik". 2012. Str 105. Burimi:http://www.undp.org/content/dam/kosovo/docs/Mozaik/Kosovo_Mosaic_2012_Album_216825.pdf

⁶ Gazeta JNK. 2 Juli 2012. Autor, Kreshnik Gashi. Izvor: <http://gazetajnk.com/?cid=1,979,2547>

⁷ Putokaz - Novo brdo. str 9. Izvor: <http://kk.rks.gov.net/novoberde/getattachment/Home/Udherrefyesi-i-Komunes-NB.pdf.aspx>

⁸ Debata sa građanima i Gradonačelnikom Opštine Novo Brdo, Bajrush Ymeri. Juli 2013.

osnovu forme Vlade dođe da Novo brdo treba da odstrani 68 osoba iz pozicije državnog službenika.⁹

Pozitivne stvari koje se trebaju održavati

- 1. Tvrđava.** Ovo je najljepši i naj posebniji dio Novog Brda. Opština je izgradila jedan put koji vodi do tvrđave kao i stavila je u funkciji i javno osvetljenje. Ali, tvrđavi još nedostaje jedan vodič, koji bi pružio objašnjenja o ovom historijskom monumentu. Takođe, imajući u vidu da Novo Brdo je mesto sa potencijalnim turizmom, Opština treba da radi više na njeno promovisanje unutar i van Kosova.
- 2. Šume.** Sem tvrđave, Novo brdo ima i prelep prirodan pejisaž. Same procene opštine pokazuju da Novo brdo ima dobar potencijal za razvoj ljetnjeg turizma, ali i onog zimskog. Šume ove strane tokom poslednjih godina su bile izložene sečenjem kao i oštećenjem. Vlasti treba da nađu načine kako da spreče ove pojave koje direktno kvare potencijal ove opštine za ljetnji i zimski turizam.

⁹ Odluka Vlade Republike Kosova Br: 10/46 datuma 03.12.2008. Izvor: http://kryeministri-ks.net/repository/docs/Vendimet_e_Mbledhjes_se_46-te_te_Qeverise_2008.pdf

Budžetski trendovi u Opštini Novo Bordo

U 2013 godini, Opština Novog Brda će imati budžet od 2.4 milion evra, što označava rast od 0.7 milion evra u odnosu sa 2010 godinom (godina kada je počeo mandata sadašnjeg gradonačelnika). Ova opština je imala jedan trend rasta vlastitih prihoda i u 2012 godini svega je obeleženo 169 hiljada evra vlastitih prihoda ili 126 hiljada evra više u odnosu sa 2011 godinom. U 2013 godini, Novo brdo planira da ima 124 hiljada evra vlastitih prihoda. Izveštaj Revizora¹⁰ za 2012 godinu je preporučio da opština izradi jedan jasan plan kako će se inkasirati dugovi nasleđeni od prethodnih godina. U 2012 godini, ova opština je kasnila sa prenosom biznis liste iz opštine Gnjlane i nije naplaćivalo uopšte porez preduzeća, kao što je predviđeno i prepisano uredbom. Donji grafikon predstavlja budžetske podele za 2013 godinu. Na osnovu ovog grafikona možemo videti da plate i honorari sadrže oko 63% budžetskih troškova, dok kapitalni troškovi sadrže sa, o 24% budžeta.

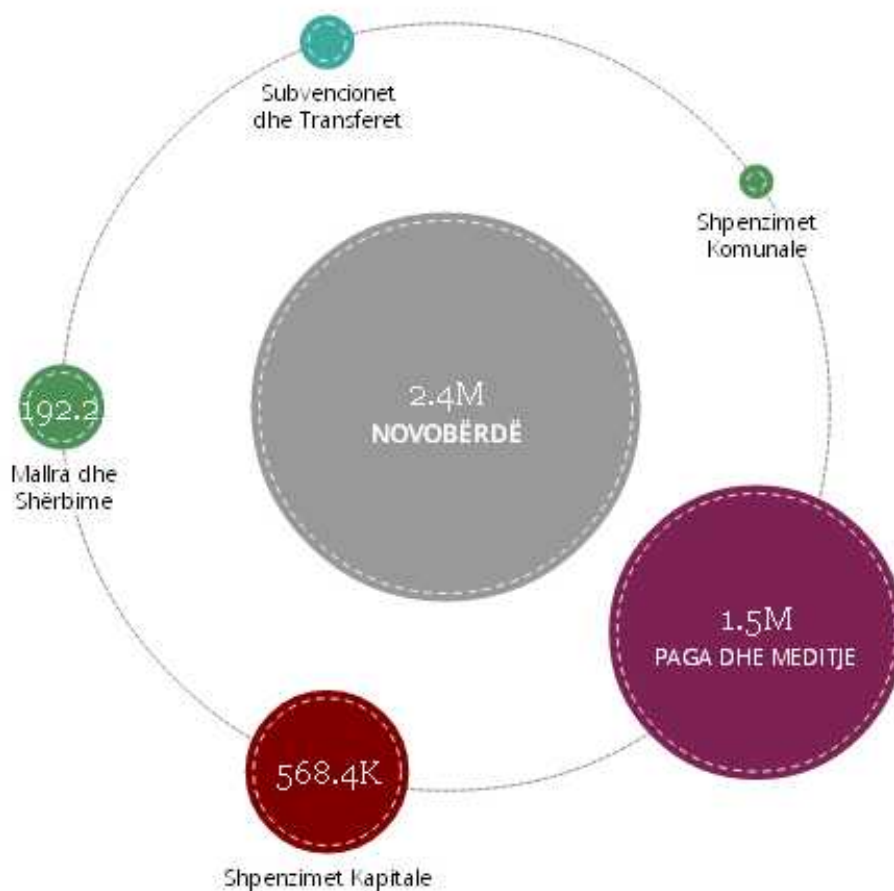

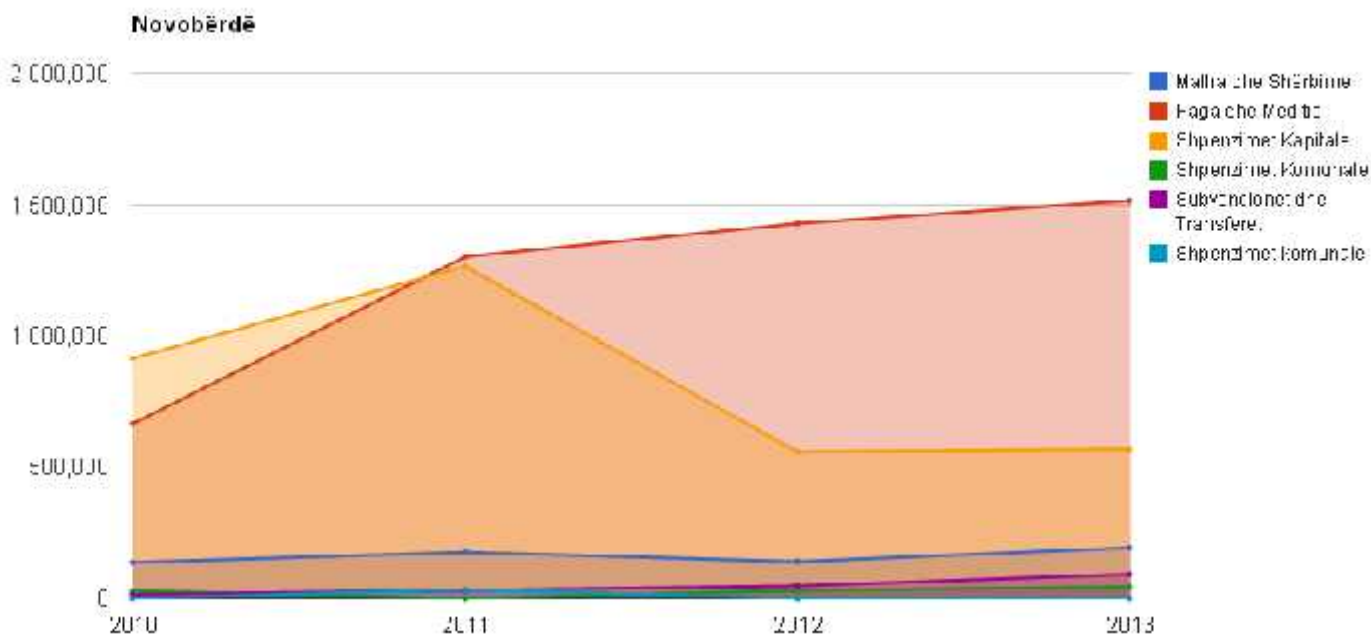
Figura 1.
Budžet

¹⁰ KGR, Izveštaj Revizora o Financijskim Izveštajima Opštine Novo Brdo za zatvorenu godinu sa 31 Decembrom 2012, 06 Avgust 2013, http://oag-rks.org/repository/docs/RaportiAuditimit_KNB_2012_Shqip_396199.pdf

Donji grafikon predstavlja budžetske podele tokom 2010-2013 godine. Jedva stvar koja se da primetiti jeste da je bilo naglašenog rasta kapitalnih investicija u 2011 godini, a imali su pad od 55% u 2012 godini. U nastavku, što se tiče kontrole potrošnje/troškova, revizor je naišao na ove nepravilnosti:

- a) Opština je sklopila ugovorne obaveze bez da angažuje sredstva
- b) Ne kontrolisanje troškova derivata auto vozila
- c) Porudžbine bez potpisa ovlašćenog zvaničnika blagajne

Figura 2. Budžetske podele 2010 - 2013

Izvor: <http://www.institutigap.org/spendings/?novoberde/2010#/~/novoberde>

Opština Novo Brdo planira da poveća prihode od povećanja poreske baze kao posledica decentralizacije, povećanje turizma i izgradnje rekreativnih objekata u privatnom sektoru. Sa druge strane, vladavini grant se očekuje da se smanji kao posledica promena centralnih politika za totalni grant kao i za grant za obrazovanje. Što se tiče podela troškova, one se planiraju ostati iste sa izuzetkom kapitalnih troškova koje će pasti na 43%.

Tabela 1. Prihodi i troškovi 2014-2016

Prihodi	2014	2015	2016
Totalni prihodi	2.043.055	1.847.970	1.886.383
Vlasititi prihodi	185.328	190.888	194.706
Grantovi	1.857.727	1.657.082	1.691.677
Totalni troškovi	2.043.055	1.847.974	1.847.974
Plate i honorari	1.284.289	1.284.289	1.284.289
Roba i komunalne usluge	218.016	218.016	218.016
Subvencije i transferi	90.75	90.75	90.75
Kapitalni troškovi	450	254.919	254.919

Na osnovu Izveštaja Revizora, Opština treba da poveća kontrolu nabavke kod kapitalnih investicija i robe i usluga, dok treba da se poboljša i razjašnjenje kriterija subvencija. Na kraju, opština treba da postavi unutrašnju kontrolu za upravljanje sredstava.

Metodologija nacrtu izveštaja

GAP institut u saradnji sa Balkanskom Mrežom za Istraživačko Novinarstvo (BIRN) su aktivni u oblasti lokalne samouprave i nadgledanja predizbornih kampanja, od lokalnih izbora u 2007 godini. Tokom ovih godina, na osnovu istraživačkog posla i analitike, sakupile su se informacije o nivoima lokalne samouprave, glavnih problema kao i opštinskih budžetskih trendova.

Identifikacija glavnih problema u Opštini Novo Brdo se uradila na osnovu intervjua i fokus grupa sa aktivnim ljudima opštine, kao što su novinari, članovi civilnog društva, itd. Nalazi GAP-a su podržani sa kvantitativnim podacima obezbeđena preko anketa razvijenih od strane UNDP-a (Kosovski Mozaik 2012 – javne usluge i lokalna samouprava u fokusu) i DEMI/USAID (Izveštaj Anketiranja o zadovoljstvu građana sa Opštinskim Uslugama, 2012).

GAP Institut je jedan Think-Tank osnovan u oktobar 2007 godine. Glavni cilj GAP-a je da privlači profesionalce kako bi stvorili jednu sredinu za profesionalni razvoj i istraživanje, koji se susreće u sličnim institucijama u zapadnim državama. GAP pruža mogućnost Kosovarima za istraživanje, razvoj i sprovođenje projekata uz svrhu napredovanja kosovskog društva. Prioritet za ovu Instituciju je mobilizacija profesionalaca u rešavanju ekonomskih, političkih i socijalnih problema države. Glavni ciljevi GAP-a su popunjavanje praznina između vlade i građana, kao i da ispuni praznine između problema i rešenja.